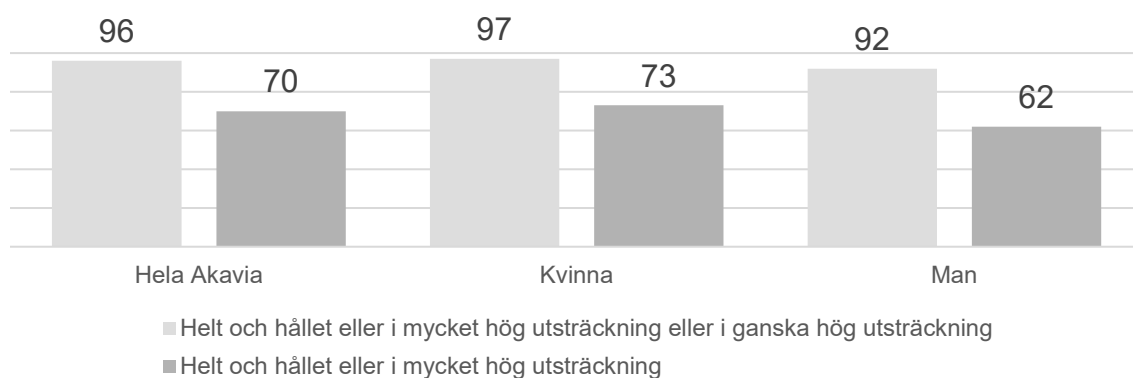


## Akademiker på grönbete?

*Den pågående pandemin har gjort distansarbete till det nya normala för många akademiker. Kan det på sikt leda till en ny grön våg där fler väljer att flytta ut från storstadsregionerna när vi inte längre behöver ta oss till arbetsplatsen varje dag?*

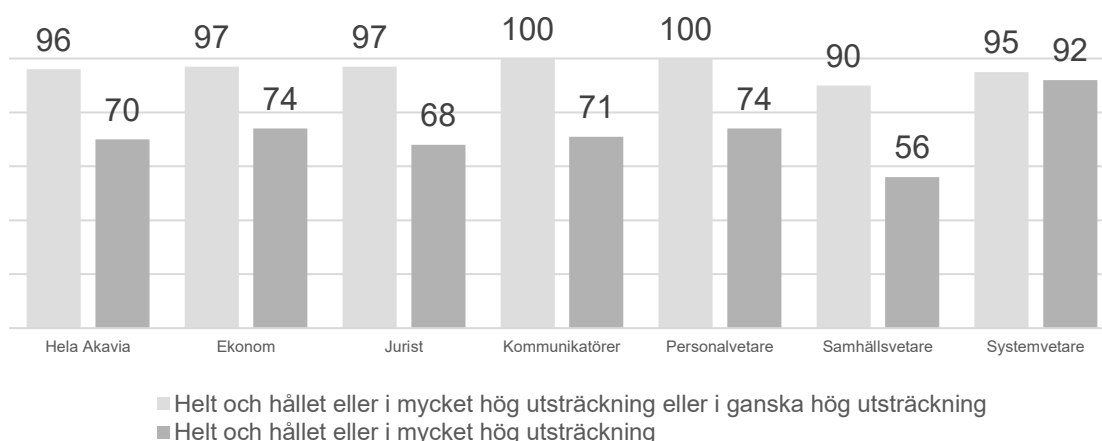
### En majoritet av medlemmarna kan jobba hemifrån

En majoritet av Akavias medlemmar har stora möjligheter att sköta sitt arbete på distans. Sju av tio kan redan i dag utföra sina arbetsuppgifter på distans helt eller hållet eller i mycket hög utsträckning. Något fler kvinnor än män anser att de kan arbeta hemifrån.



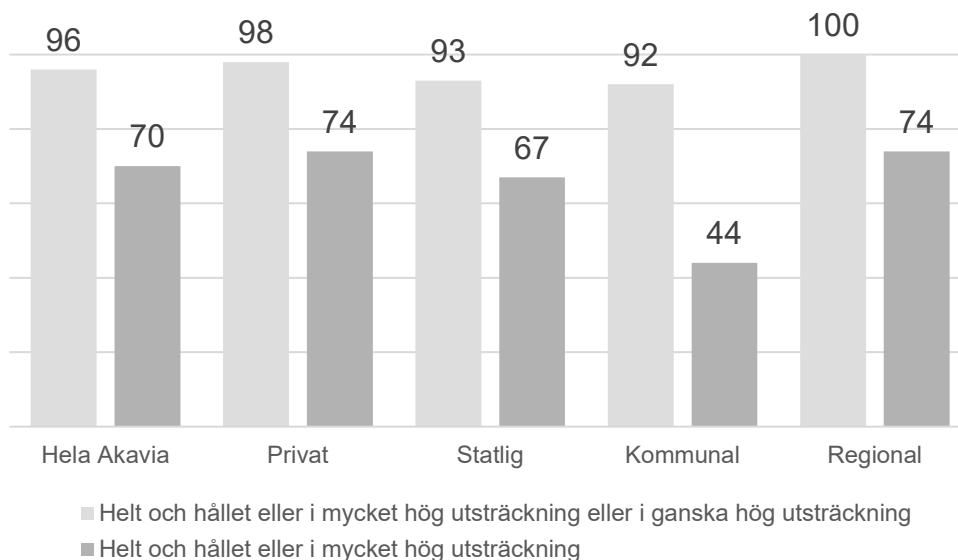
### It-akademiker vs. samhällsvetare

Akavia samlar medlemmar från sex olika professioner, ekonomer, jurister, samhällsvetare, it-akademiker, personalvetare och kommunikatörer. Förbundets it-akademiker sticker ut som den grupp som i störst utsträckning (92 i procent) kan sköta sitt arbete på distans. I andra ändan av skalan finns samhällsvetarna, där 56 procent svarar att de helt och håller eller i hög utsträckning kan arbeta hemifrån.



## Medlemmar i kommunal sektor kvar på kontoret

I en jämförelse mellan olika sektorer är det ungefär lika stor andel i privat och regional (tidigare landsting) sektor som i stor utsträckning kan jobba på distans. Kommunal sektor är sorgebarnet i jämförelsen, knappt hälften (44 procent) svarar att de till största del kan jobba hemifrån.

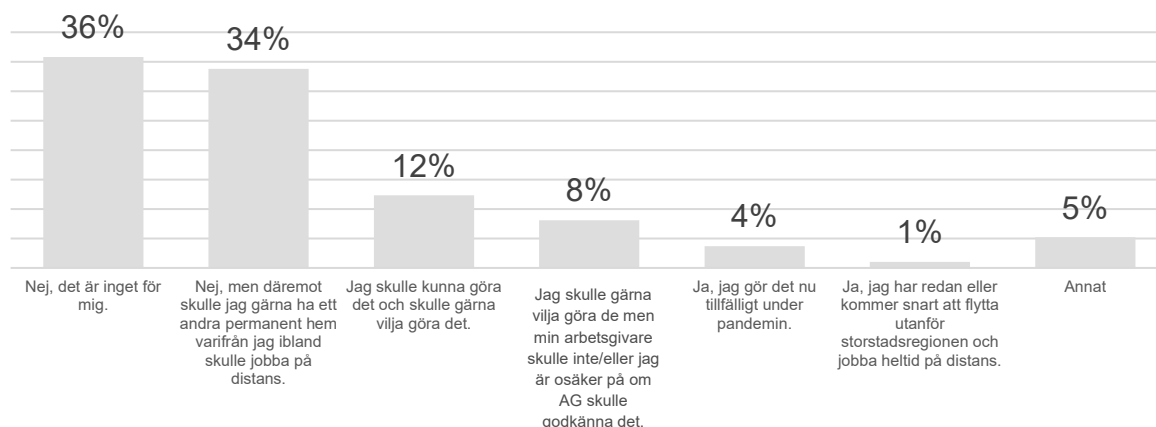


## Lockar livet utanför storstäderna distansarbetande akademiker?

Frågan är vilka konsekvenser vårt nuvarande distansarbete får på längre sikt? När närvaro på arbetsplatsen inte längre är norm öppnar sig större möjligheter att bo och leva på längre avstånd från kontoret. För den som bara behöver ta sig till arbetsplatsen en gång i veckan kan en längre pendling framstå som mer överkomligt. Men vill akademiker byta storstadspulsen mot ett uppkopplat liv på landsbygden?

I Akavias medlemspanel ställde vi frågan om medlemmarna, som en konsekvens av pandemin, har övervägt att bosätta sig utanför storstadsregionerna och arbeta på distans. En dryg tredjedel (36 procent) svarar att de inte är intresserade. Ungefär lika stor andel (34 procent) vill gärna ha ett andra permanent hem för att ibland kunna arbeta på distans. Mer än var tionde medlem (12 procent) vill och kan lämna sitt nuvarande boende i en storstadsregion för att bosätta sig på annan ort och fortsätta arbeta på distans.

Nästan en av tio (åtta procent) skulle vilja men tror inte att arbetsgivaren skulle säga ja. Fyra procent av medlemmarna, vilket alltså motsvarar ungefär 5 000 av Akavias 130 000 medlemmar, har flyttat under pandemin. Drygt 1 000 medlemmar (1 procent) har redan eller kommer att flytta ut från en storstadsregion för att arbeta på distans.



När svaren bryts ner framkommer en del intressanta skillnader. Män är överlag mer positiva än kvinnor till permanent distansarbete. Juristerna och medlemmar i regional sektor tror inte att deras arbetsgivare skulle godkänna arbete på distans. Akavias it-akademiker har i större utsträckning än andra medlemmar redan tagit steget. Medlemmar i privat sektor är mer positiva än medlemmar inom offentlig sektor. Medlemmar inom kommunal och statlig sektor är minst intresserade.

### Ingen grön våg men chans till romans för landsbygden?

Undersökningen tyder inte på någon grön våg av akademiker som i spåren av pandemin lämnar storstäderna för ett uppkopplat liv på landsbygden. Men att var femte medlem skulle vilja pröva på ett liv utanför storstadsregionerna är en viktig signal till både arbetsgivare som vill rekrytera attraktiv kompetens och landsortskommuner som vill öka inflyttningen.

Större möjligheter att arbeta på distans och den upphettade bostadsmarknaden kan på sikt få fler att vidga sina geografiska vyer.

Under det kommande decenniet behöver välfärden rekrytera ett helt Akavia (13 200 personer varje år), enligt beräkningar från Sveriges kommuner och regioner (SKR)<sup>1</sup>. Bland Akavias medlemmar är kommunal sektor i dag den minst attraktiva när det är dags att byta jobb. Den snabba digitalisering vi ser som en konsekvens av pandemin öppnar nya möjligheter för många akademiker att pröva att bo och leva utanför storstäderna, det kan i sin tur ge kommunala arbetsgivare andra chanser att på sikt locka attraktiv kompetens. Men då krävs satsningar på bättre arbetsmiljö och attraktiva villkor i kommunal sektor.

Om distansarbetet håller i sig och fler väljer att flytta ut från storstäderna kan det förstås också få positiva konsekvenser för kommunernas skatteintäkter även om många behåller sitt nuvarande arbete. Kanske leder distansarbetet på sikt till att den snabba urbaniseringen delvis får konkurrens av en annan trend, fler akademiker på grön bete? Akavia ser tre trösklar som kan motverka en sådan utveckling:

<sup>1</sup> <https://rapporter.skr.se/mot-valfardens-kompetensutmaning.html>

› **Stora skillnader i tillgången till snabb uppkoppling**

En viktig faktor för att fler ska välja och kunna arbeta på distans är tillgången till stabil och snabb uppkoppling. Regeringens bredbandstrategi slår fast att Sverige ska vara helt uppkopplat år 2025. På många håll går utvecklingen fort och totalt sett har åtta av tio företag och hushåll nu tillgång till snabbt bredband<sup>2</sup>. Samtidigt finns det stora regionala skillnader. I oktober 2018 hade 96,88 procent av hushållen i Sundbybergs kommun tillgång till fast bredband via fiber eller fiber-LAN. Det kan jämföras med Skinnskatteberg där motsvarande andel var 26,05 procent<sup>3</sup>.

› **Kommunal sektor minst attraktiv för akademiker**

Bland Akavias medlemmar är kommunal sektor minst attraktiv vid ett eventuellt jobbyte. Om mindre kommuner ska kunna dra nytta av en eventuell grön våg bland akademiker behöver kommunala arbetsgivare göra mer för att kunna locka och behålla kompetenta medarbetare. I dag är den arbetsrelaterade ohälsan i kommunal sektor högre än i andra sektorer. En god arbetsmiljö med minskad ohälsa och bättre välbefinnande kan bidra till att stärka kommunernas konkurrenskraft på arbetsmarknaden.

› **Distansarbetets möjligheter behöver tas tillvara**

Pandemin har påverkat alla delar av samhället och på gott och ont tvingat många arbetsplatser till en rekordsnabb digitalisering. När den akuta fasen av pandemin är över behöver vi dra nytta av de många framsteg som har gjorts, bland annat genom att ta tillvara på distansarbetets möjligheter. Akavia vill se att ett ökat distansarbete blir en naturlig del av verksamhetsutvecklingen på våra medlemmars arbetsplatser. Arbetsvillkor och ledarskap behöver också utvecklas i linje med den utvecklingen. För Akavias medlemmar är flexibilitet när det gäller var och när arbetsuppgifterna utförs centralt. När distansarbete blir mer regel än undantag måste arbetsgivare följa med i utvecklingen och erbjuda sina medarbetare större flexibilitet.

› **Vem tar ansvar för arbetsmiljön vid köksbordet?**

Under pandemin har distansarbete blivit det nya normala för många. Men få har hem som lämpar sig för kontorsarbete. Arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön slutar inte vid det fysiska kontorets gränser. När arbetet utförs i hemmet behöver arbetsgivaren säkerställa en god arbetsmiljö även där, till exempel genom att se till att arbetstagaren har tillgång till skrivbord, stol och lämplig belysning. Akavia vill att det i Arbetsmiljöverkets föreskrifter tydligt framgår att även arbetstagarens enskilda hem omfattas av arbetsgivarens ansvar för en god arbetsmiljö<sup>4</sup>.

## Om undersökningen

*Undersökningen genomfördes som en digital enkät till Akavias medlemspanel den 10 november 2020. 3 708 medlemmar svarade på frågorna som handlade om distansarbete och digitalisering vilket motsvarar en svarsfrekvens om 32 procent. Resultaten är viktade på kön, ålder, sektor och profession för att resultaten ska vara representativa för Akavias medlemmar.*

*Rapport publicerad: februari 2021*

*Skribent: Hanna Birath, Sakkunnig Akavia*

<sup>2</sup> <https://www.pts.se/sv/nyheter/pressmeddelanden/2019/atta-av-tio-hushall-och-foretag-har-tillgang-till-snabbt-bredband/>

<sup>3</sup> Post- och telestyrelsen, PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2018

<sup>4</sup> För en längre kommentar se Akavias svar på Arbetsmiljöverkets remiss om ny regelstruktur för Arbetsmiljöverkets föreskrifter Dnr 2019/072424